

Institutiones Theologicae Ad Usum Seminariorum

Simonnet, Edmond

Venetiis, 1731

Art. 1. Utrùm actus fidei divinæ sit certus, & quanta sit ejus certitudo.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83614)

risibilis. Ergo non potest esse major: nam ædificium non potest esse firmius fundamento. R. neg. ant. Nam certitudo actus, quo creditur hæc conclusio, Christus est risibilis, propter necessariam connexionem, quam habet cum revelatione minoris revelatæ credibiliter, fundatur in sola auctoritate primæ veritatis revelantis, & solum supponit evidentem assensum majoris non revelatæ, ut sufficientem applicationem revelationis ad conclusionem, sine qua applicatione voluntas non posset prudenter imperare intellectui, ut assentiatur conclusioni assensu super omnia firmo propter auctoritatem primæ veritatis revelantis.

RESPONSIO V.

Generaliter omnis conclusio legitimè deducta ex una præmissa absolute revelata credibiliter, & ex altera omnino certa, & consequenter evidente evidentiæ vel metaphisicæ, vel physicæ, vel magna morali absoluta, est de fide quoad potentiam credendi, imò & quoad credendi obligationem, saltem post definitionem & præceptum Ecclesiæ.

Sequitur ex dictis hætenus. Et verò omnis ejusmodi conclusio est credibiliter revelata vel formaliter implicite, vel saltem virtualiter, & talem esse certum est respectu omnium certitudine excludente omnem prudentem dubitationem. Ergo, &c. Hinc de fide est, & quoad potentiam, & quoad obligationem credendi, quod Christus habeat corpus verum, & non apparens tantum; quod Christus habeat animam rationalem; quod Christus habeat voluntatem humanam; quod omnia & singula mortalia, quorum memoria habetur post diligentem conscientiam discussionem, sint constituenda in Sacramento Pœnitentiæ; quod Ecclesia Romana sit vera Christi Ecclesia, &c.

Item de fide est saltem quoad potentiam credendi pro unoquoque nostrum, quod sit moriturus; quod sit resurrecturus ante extremum iudicium; quod pro ipso Filius Dei descendit de cœlis, &c. Dixi, saltem quoad potentiam credendi, quia fortè unicuique nostrum sufficit, si confusè credat se moriturum, resurrecturum, pro ipso Filium Dei descendisse de cœlis, &c. credendo scilicet statutum esse omnibus hominibus mori, mortuos omnes resurrecturos ante diem iudicii, Filium Dei pro nobis descendisse de cœlis, ut dicitur in Symbolo, &c.

Item hoc ipso quod de fide est unum è duobus contradictoriis vel contrariis esse verum, quia scilicet credibiliter revelatum est, ut verum; hoc ipso, inquam, de fide est, quod alterum sit falsum, quia hujus falsitas habet necessariam & evidentem connexionem cum veritate revelationis, qua illud credibiliter revelatum est ut verum, & consequenter hoc fide divina credi potest esse falsum propter eandem revelationem, propter quam illud fide divina creditur esse verum.

Quæres. Quid sit sentiendam de conclusione, quæ legitimè deducitur ex una præmissa revelata credibiliter, & altera non revelata, sed verisimili, aut evidente evidentiæ morali magna respectivè.

R. 1. Si altera præmissa, non revelata, sit evidens evidentiæ morali magna respectivè, conclusio est de fide, saltem quoad potentiam credendi, respectu eorum, pro quibus ad credendum fide divina sufficit evidentiæ morali magna respectivè: nam respectu eorum, revelatio, per quam altera præmissa revelata est credibiliter, sufficienter applicatur conclusioni, sufficienterque conclusio proponitur ut credibiliter revelata vel formaliter implicite, si præmissa revelata, sit propositio universalis; vel saltem virtualiter, si præmissa revelata est propositio particularis.

R. 2. Si altera præmissa non revelata, est solum verisimilis, hoc est, nixa aliquo gravi fundamento, sed non habente evidentiæ moralem magnam relativam, nec respectivè excludentem omnem prudentem dubitationem, tunc conclusio non est de fide, etiam quoad potentiam credendi, quia tunc non potest prudenter credi assensu super omnia firmo propter revelationem præmissæ revelatæ credibiliter, in qua tamen revela-

Simonnet Theol. Tom. II.

tione implicite contineri vel cum ea connexam esse supponimus; non potest, inquam, propter defectum sufficientis applicationis; quia videlicet non constat sufficienter illam contineri formaliter implicite in præmissa revelata, aut cum ejus veritate necessariam habere connexionem. Tunc igitur conclusio est verisimiliter de fide quoad se, hoc est, tunc solum verisimile est quod conclusio participet rationem formalem fidei divinæ. Unde qui verisimiliter negant hanc conclusionem esse de fide, aut esse ullo modo revelatam, non sunt hæretici nequidem materialiter.

DISPUTATIO III.

De Actu interno fidei.

ARTICULUS I.

Utrum actus fidei divina sit certus, & quanta sit ejus certitudo.

NOta. Certitudo formalis, de qua hic agitur, includit duo, infallibilitatem scilicet, & firmitatem actus formaliter assecurantis intellectum de veritate objecti. Infallibilitas actus est ejus necessaria conformitas cum objecto; firmitas verò, adhesio ad objectum, excludens omnem actualem dubitationem in eo posita quod actus saltem virtualiter & exercitè asserit objectum non posse aliter se habere. Itaque actus certus est actus necessariò conformis objecto, & ita adherens illi, ut excludat omnem actualem dubitationem circa illud. Hinc actus erroneus non est certus, quantumvis firmiter adhæreat objecto ut vero, quia non est conformis, & multo minus necessariò conformis est objecto. Hinc etiam actus opinativus, quo quis credit Deum existere, non est certus, licet sit necessariò verus, & tanta necessitate verus, quanta Deus existit, quia non sic adheret objecto suo, ut sit impossibilis cum omni actuali dubitatione.

Nota iterum. Certitudo formalis non consistit in indivisibili, sed admittit magis & minus tum ex parte infallibilitatis, tum ex parte adhesionis ad objectum. Nam 1. infallibilitas actus eo major est, quo sunt plura & infallibiliora principia, ex quibus oritur. 2. Firma ad objectum adhesio alia major est intensivè, alia minor. Item alia major est appetitivè, alia minor. Eò autem firma adhesio ad objectum major est appetitivè, quod veritas judicata pluribus aliis veritatibus etiam certis præfertur, quod fit per assensum appetitivè majorem, virtualiter saltem & exercitè judicando alias veritates, quantumvis certas & evidentes, potius negandas, aut in dubium revocandas, supposito quod ex imperio voluntatis negari aut in dubium revocari possent, quam veritatem judicatam, quando cum ea pugnare viderentur.

Nota 3. Cum inter veritates aliæ sint per se notæ & evidentes, aliæ verò non, & eatenus obscuræ, quæ intellectui proponuntur tantum per motiva moraliter evidentiæ, firma ad objectum adhesio duplex est, una necessaria, & altera libera. Necessaria oritur ex evidentiæ objecti per se noti, debitè apprehensæ, & excludit non solum omnem dubitationem actualem, sed etiam omnem potentiam dubitandi. Libera oritur saltem ex parte à libero nutu voluntatis, prudenter applicantis & determinantis intellectum ad assentiendum objecto ut vero: ita ut per actum suum virtualiter saltem & exercitè judicet illud non posse aliter se habere; quæ adhesio, cum sit libera, sic excludit omnem dubitationem actualem, ut relinquat potentiam dubitandi antecedentem, quia relinquit in voluntate potentiam antecedentem non applicandi & determinandi intellectum ad actum impossibilem cum omni dubitatione actuali.

Dixi autem, voluntatis prudenter applicantis, &c. Nam si voluntas imprudenter applicat & determinat

L 3 intel-

Intellectum ad firmum objecti assensum; quod fiet, si ex levi fundamento applicet & determinet; tunc non erit certitudo, sed pertinacia, ut accidit in haeticis, firmiter assentientibus articulis falsis, vel etiam veris, sed absque sufficienti propositione.

RESPONSIO I.

Actus fidei divinae infallibilior est quovis assensu naturali, quantumvis evidenti, qui non versatur circa perfectionem aliquam Dei necessariam.

Prob. Nam actus fidei divinae tanta necessitate verus est, quanta necessitate ex hypothesei revelationis objectum revelatum tale est, quale revelatur à Deo. Atqui summa necessitate ex hypothesei revelationis objectum revelatum tale est, quale revelatur à Deo: nam summè implicat Deum revelantem falli aut fallere, Ergo actus fidei divinae summa necessitate verus est, quanta necessitate verus est nullus assensus naturalis, quantumvis evidens, qui non habet pro objecto perfectionem aliquam Dei necessariam. Nam v.g. licet absolute & simpliciter repugnet me non vivere, ex hypothesei quod experiar me vivere, tamen minùs repugnat, quàm repugnet Deum revelantem falli aut fallere; & potius fieri posset me non vivere, etiam ex hypothesei quod experiar me vivere, quam Deum revelantem falli aut fallere. Igitur licet absolute & simpliciter repugnet me non vivere ex hypothesei, quòd experiar me vivere, hæc tamen repugnantia non est summa, nec tanta, quanta est ad hoc ut Deus revelans fallat vel fallatur, & consequenter quanta est ad hoc ut objectum revelatum ex hypothesei revelationis, non sit tale, quale revelatur à Deo.

Quod si actus fidei divinae infallibilior est actu, quo experior me vivere, est à fortiori infallibilior actibus experimentalibus, & evidentibus, quibus experimur solem existere & lucere, ignem existere & ardere, aquam existere & frigidam esse, &c. Nam ii actus non sunt absolute infallibiles: absolute enim possent esse, non existente sole, aut igne, aut aqua, &c. Unde non habent nisi infallibilitatem physicam, quæ non est major evidentia magna morali absoluta, quæ est de rebus, quæ nunquam aliter contingunt, quamvis absolute possent aliter contingere.

Ex dictis facile etiam intelligitur actum fidei divinae infallibiliorem esse omni assensu naturali scientifico de rebus creatis, imò omni assensu naturali primorum principiorum, & objectorum per se notorum, quales sunt actus quibus judicamus totum esse majus sua parte, duo & duo esse quatuor, &c. Cum enim nullum objectum creatum, nulla veritas creata habeat summam necessitatem, nullus assensus naturalis circa veritatem creatam, quantumvis supponatur esse evidens, habere potest summam infallibilitatem, & qualem habet actus fidei divinae.

Dixi autem in resp. Qui non versatur circa perfectionem aliquam Dei necessariam: nam v.g. assensus naturalis sive scientificus, sive etiam opinativus tantum, quo judicamus Deum existere, sapientem esse, omnipotentem esse, &c. habet summam infallibilitatem: tanta enim necessitate verus est, quanta necessitate Deus existit, & sapiens, & omnipotens est. Summa autem necessitate Deus existit, sapiens est, omnipotens est, &c. Ergo assensus naturalis, etiam opinativus, quo quis judicat Deum existere, sapientem esse, omnipotentem esse, &c. habet summam infallibilitatem, & consequenter tantam, quantum habet omnis actus fidei divinae.

RESPONSIO II.

Actus fidei divinae ex merito objecti appetitativè saltem firmior est omni assensu naturali, quantumvis evidenti.

Prob. Nam actus fidei divinae est ille quo intellectus assentitur veritati revelatae propter revelationem divinam ex imperio voluntatis prudenter ipsum applicantis & determinantis ad assentiendum modo appetitativè saltem proportionato infallibilitati reve-

lationis divinae. Atqui talis assensus ex merito objecti est saltem appetitativè firmior quovis assensu naturali, quantumvis evidenti: nam infallibilitas revelationis divinae summa est, & longè superat infallibilitatem cuiuscumque evidentiae naturalis, quantumvis magnæ. Ergo, &c.

Confirm. Quia actus fidei divinae ex merito objecti est in ratione adhesionis ad objectum summus appetitativè saltem: cum enim infallibilitas, & consequenter auctoritas revelationis divinae sit summa, exigit adhesionem ad objectum saltem appetitativè summam. Atqui nullus assensus naturalis, quantumvis evidens, est appetitativè summus in ratione adhesionis ad objectum ex merito objecti: nam si quis esset, certè in tantum esset, in quantum per illum saltem virtualiter & exercitè affirmaretur ex merito objecti omnes alias veritates potius negandas, vel in dubium revocandas esse, quàm veritatem per illum judicatam, sive, quod eodem redit, præ illius evidentia omnem aliam evidentiam, & omne aliud motivum in oppositum contemnendum esse. Atqui ejusmodi nullus est: nullum enim motivum naturale tale est, nullaque talis & tanta evidentia naturalis, ut intellectus prudenter & rationabiliter affirmare possit, sive formaliter, sive virtualiter, aliud motivum quodcumque, aliameve quancumque evidentiam in oppositum contemni posse: quia nullum motivum naturale tale est, nullaque talis & tanta evidentia naturalis, ut habeat summam infallibilitatem & auctoritatem in ratione movendi: hæc enim est prerogativa solius primæ veritatis revelantis. Ergo, &c.

Dixi autem, ex merito objecti: quia nihil verat, quin assensus merè naturalis, sive evidens, sive etiam inevidens, sit appetitativè summus, & consequenter tam firmus, quàm assensus fidei divinae; sed talis non erit, nisi præter meritum objecti. Sic actus quo haeticus errori suo adhæret, potest esse summus appetitativè ex imprudenti voluntatis imperio ultra omne objecti meritum. Sic ethnicus v.g. potest veritati demonstratæ adhære assensu appetitativè summo, sed irrationabiliter, & sine merito objecti. Nullus tamen ex his actibus potest dici habere certitudinem appetitativè summam, quia sicut ad veram certitudinem requiritur actus firmitas rationalis, & fundata in merito objecti, ita ad veram certitudinem appetitativè summam requiritur summa firmitas appetitatio rationalis, nec meritum objecti excedens. Unde solus actus fidei divinae potest habere certitudinem appetitativè summam, quia solus potest rationabiliter & ex merito objecti habere firmitatem appetitativè summam, propter summam infallibilitatem & auctoritatem primæ veritatis revelantis.

RESPONSIO III.

Actus fidei divinae est absolute & simpliciter certior omni omnino assensu naturali, sive obliquo, sive etiam evidenti, quantacumque supponatur esse hæc evidentia.

Prob. auctoritate SS. Patrum. Pro omnibus sit S. Augustinus, lib. 7. Confess. cap. 10. *Audivi*, inquit, *sicut auditur in corde*, & non erat unde dubitarem, *faciliusque dubitarem me vivere, quàm non esse veritatem, quæ per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur*, hoc est, quæ summam evidentiam credibilitatis, vel potius simplicem evidentiam habet ex signis mirabilibus, quæ in ejus confirmationem facta sunt, sic ut per ea quasi oculis percipiatur: loquitur enim S. Doctor de evidentia credibilitatis, aut potius de evidentia simplici, quam habent mysteria nostræ fidei, non de evidentia naturali, qua cognoscimus ex creaturis existentiam & alias perfectiones Dei, quæ evidentia procul dubio minor est ea, qua uniuscuique experitur se vivere. Unde si de illa loqueretur S. Augustinus, non diceret: *Facilius dubitarem me vivere*. Ergo secundum Augustinum, fides divina superat certitudine omnes assensus naturales, sive scientificos, sive experimentales, etiam maximè evidentes.

Ratio est, quia fides divina ob eminentiam sui motivi

tivi habet summam infallibilitatem, & firmitatem adhesionis ad objectum appetitativè summam ex merito objecti, quorum neutrum habet, aut saltem utrumque non habet ullus assensus naturalis; quia quamvis inter assensus naturales multi sint absolute & simpliciter, & aliqui summe infallibiles, nullum tamen in statu præsens vite motivum est, quod habeat summam infallibilitatem; præter revelationem primæ veritatis. Unde in statu præsens vite, præter revelationem primæ veritatis, nullum est aliud motivum, quod fundare possit firmitatem adhesionis summam appetitativè, proindeque præter fidem divinam non est alius actus, qui habeat firmitatem adhesionis appetitativè summam ex merito objecti.

Obj. 1. Per actum fidei divinæ non sum certior de veritate revelata, quam de existentia revelationis. Atqui per actum fidei divinæ non sum certior de existentia revelationis, quam certus sum me existere per actum quo experior me existere. Ergo per actum fidei divinæ non sum certior de veritate revelata, quam certus sum me existere per actum, quo experior me existere, & consequenter actus fidei divinæ non est certior actu naturali, quo experior me existere. *Prob. min.* Quia non mihi minor, imò major est ratio dubitandi de existentia motivorum, quibus suadet existentia revelationis, quam de existentia mea: neque minorem, imò majorem habeo evidentiam circa existentiam meam, quam circa motiva, quibus Deum revelasse ostenditur. Ergo, &c.

R. 1. Majorem veram esse cum enim per actum fidei divinæ non adhaream firmiter veritati revelatæ, nisi quia firmiter adhareo existentie revelationis per eundem actum, necesse est ut per actum fidei eadem omnino, & non majori vel minori firmitate adhaream veritati revelatæ, & existentie revelationis: & consequenter per actum fidei, quo adhareo veritati revelatæ propter revelationem, & revelationi propter ipsam, non possum esse magis securus de veritate revelata, quam de existentia ipsius revelationis.

R. 2. neg. minorem. Nam per actum fidei divinæ habeo certitudinem summam de existentia revelationis, qualem sanè certitudinem non habeo de existentia mea per actum quo experior me existere. Per actum autem fidei divinæ habeo summam certitudinem de existentia revelationis, quia per hunc actum revelationi propter ipsam ut virtualiter in se reflexam adhareo firmiter firmitate appetitativè summa ex merito objecti: cum enim Deus revelando veritatem aliquam, virtualiter revelet se revelare, revelatio divina, supposita sufficienti evidentiā credibilitatis, digna est propter summam suam infallibilitatem, in ipsam virtualiter reflexam, assensu appetitativè summo.

Ad prob. min. R. dist. Non est mihi minor ratio dubitandi de existentia revelationis, sumpta relatè ad motiva credibilitatis, quibus evidenter ostenditur etiam evidentiā magna morali absoluta, quam de propria existentia. C. Non est mihi minor ratio dubitandi de existentia revelationis, sumpta relatè ad summam ejus infallibilitatem in ipsam virtualiter reflexam, N. Unde possum certior esse de existentia revelationis per actum quo judico existentiam revelationis propter summam ejus infallibilitatem in ipsam virtualiter reflexam, quam certus sum me existere per actum quo experior me existere: licet non possim certior esse de existentia revelationis per actum quo illam judico propter evidentiam etiam magnam moralem absolutam, quam habet à motivis credibilitatis. At primus actus, non secundus, est actus fidei divinæ.

Obj. 2. Actus, quo evidenter judico solem existere, excludit omnes dubitationes etiam involuntarias. Ergo certior est actu fidei divinæ: nam actus fidei divinæ non excludit dubitationes involuntarias. *R. neg. conseq.* & probationem ejus; & dico, actum fidei divinæ excludere omnes dubitationes non solum voluntarias, sed etiam involuntarias. Quod sic ostendo. Actus scientificus excludit dubitationes involuntarias. Ergo & actus fidei divinæ. *Prob. conseq. A.*

Simonet Theol. Tom. II.

Actus scientificus excludit dubitationes involuntarias, quia saltem virtualiter affirmat objectum non posse aliter se habere; unde non potest stare cura hoc judicio formidoloso: Fortè res aliter se habet. Atqui pariter fides divina saltem virtualiter affirmat veritatem revelatam non posse aliter se habere. Ergo fides divina tam excludit dubitationes involuntarias, quam actus scientificus. *Prob. min.* Nam si naturalis evidentiā demonstrationis sufficit ad hoc ut intellectus affirmet objectum demonstratum non posse aliter se habere, à fortiori summa infallibilitas revelationis, supposita sufficienti evidentiā credibilitatis, sufficit ad hoc ut intellectus ex imperio voluntatis affirmet veritatem revelatam aliter se habere non posse.

Itaque quando fideles videntur experiri dubitationes involuntarias in ipso actuali exercitio fidei, hoc non fit, quia re ipsa dubitationes involuntariæ coexistunt actibus fidei, sed quia actibus fidei ita permiscetur, & sine mora perceptibili succedunt, ut videantur illis coexistere. Vel dicendum est, quod tunc actibus fidei coexistent, non actus judicativi, sive actus, quibus, licet involuntariè, judicet intellectus fortasse rem aliter se habere, in quibus judiciis consistunt dubitationes involuntariæ; sed actus merè apprehensivi, sive actus quibus intellectus merè percipit species judiciorum formidolosorum in phantasia excitatas, vel à demonæ, vel ab alia quacunque causa naturali.

Dices. Saltem actus, quo evidenter judico solem existere, magis removet omnem dubitationem involuntariam, quam actus fidei divinæ: ergo certior est. *Probabis ant.* Nam nunquam experior ullam dubitationem involuntariam circa existentiam solis? cum tamen nullus ferè ut fidelis, qui identidem non patitur aliquas dubitationes involuntarias circa veritatem rerum revelatarum, aut revelationum existentiam.

R. neg. ant. Imò fides divina magis removet omnem dubitationem involuntariam, quam actus, quo evidenter judico solem existere: cum enim sit appetitativè firmior, & ita firmius affirmet rem non posse aliter se habere, minus compari potest dubitationem etiam involuntariam.

Ad prob. ant. R. me nunquam experiri dubitationes involuntarias circa existentiam solis, quia evidentiā illa magna, qua evidenter cognosco solem existere, est maxime proportionata intellectui meo, eique faciliè ac toties occurrit, quoties cogito de sole, & occurrendo rapit ac determinat ad evidens judicium de existentia solis. Unde nunquam experior dubitationes involuntarias circa existentiam solis; non quia actus, quo evidenter judico solem existere, magis removet omnem dubitationem involuntariam, sed quia quoties cogito de sole, habeo actum illum, aut æquivalentem.

E contra philosophus, qui evidenter & demonstrativè per creaturas scit Deum existere, & providere universo, identidem patitur dubitationes involuntarias circa existentiam Dei & ejus providentiam; quia evidentiā illa, quamvis magna, qua, cum præsens est, evidenter judicat Deum existere, & providere universo, non est improporcionata intellectui; unde non ita faciliè, nec toties occurrit intellectui, quoties Philosophus cogitat de existentia Dei, & ejus providentiā, sicque Philosophus non toties habet actum, quo evidenter judicat Deum existere & universo providere, quoties cogitat de existentia & providentiā divinā.

Similiter fidelis identidem patitur dubitationes involuntarias circa veritates revelatas, & revelationes divinas, non quia actus fidei divinæ minus removet dubitationes involuntarias, sed quia cum actu cogitat fidelis de veritatibus revelatis aut revelationibus divinis, non semper habet actum fidei, aut evidentiam aliquam cum dubitationibus involuntariis impossibilem.

Dices iterum. Ille actus est firmior, à quo intellectus minus potest dimoveri, ut assentiatur opposito. Atqui intellectus minus potest dimoveri ab actu, quo

evidenter cognoscit solem existere, ut opposito assentiatur, quàm ab actu, quo credit veritatem aliquam propter revelationem divinam, ut docet experientia. Ergo, &c. *R. neg. maj.* Nam ex eo quòd intellectus minus possit dimoveri ab actu aliquo, ut assentiatur opposito, sequitur tantum, quòd actus ille sit magis necessarius, quòd sit minus in potestate cognoscentis, ut habeat vel non habeat illum; quòd sit clarior, quòd habeat objectum evidens ea evidentiā, quā faciliè occurrit intellectui.

Probabis tamen maiorem negatam. Actus, à quo intellectus minus dimoveri potest, ut assentiatur opposito, magis removet à dissensu objecti. Ergo firmior est. *R. neg. ant.* Nam non hoc ipso magis removet à dissensu objecti, sed solum magis necessario removet, vel, si vis, solum facit, ut minus sit in potestate cognoscentis dissentire objecto, & assentiri opposito. Quo non obstante, actus fidei divinæ simpliciter removet magis dissensu objecti, quàm actus, quo evidenter cognoscitur solem existere; cum simpliciter removeat magis dubitationes, etiam involuntarias, ut ostensum est.

Præterea, quòd fides divina simpliciter removeat magis à dissensu objecti, quàm actus quo evidenter cognoscitur solem existere, manifestum est ex eo, quòd actus, quo evidenter cognoscitur solem existere, non sit talis, ut evidentiā qualibet apparens in oppositum, omnem vim movendi intellectum in eius concursu amissura, & vi ejus contemnenda sit. At evidentiā apparens, etiam quoad speciem tantā, quantā est evidentiā hujus veritatis. Sol existit, pugnans cum testimonio divino, amitteret omnem vim movendi intellectum in concursu fidei divinæ, & vi illius contemneretur. Quod etiam verum est de evidentiā vera, si per impossibile pugnaret cum revelatione divina sufficienter proposita. Dico, si per impossibile; quia fieri non potest ut evidentiā vera pugnet cum revelatione divina: cum enim Deus non possit revelare falsum, non potest revelare oppositum veræ evidentiæ.

Ratio autem disparitatis pro fide divina, & actu quo evidenter cognoscitur solem existere, est, quia hic actus nequidem virtualiter & exercitè affirmat omnem aliam evidentiā repugnantem, contemnendam esse præ evidentiā qua constat solem existere; & si affirmaret, præter meritum objecti affirmaret: neque enim evidentiā, qua constat solem existere, talis est, ut præ illa omnis aliā evidentiā merito contemni possit. At actus fidei divinæ saltem virtualiter & exercitè affirmat præ testimonio divino, propter quod veritatem revelat assentitur, contemnendum esse aliud quodcumque motivum in oppositum, omnemque evidentiā repugnantem, quantacumque appareat, esse contemnendam, in qua virtuali & exercitè affirmatione consistit summa appetitio fidei divinæ, sufficienter fundata in summa infallibilitate & auctoritate testimonii divini.

Dices 3. Actus, quo evidenter cognoscitur solem existere, summè removet à dissensu objecti. Ergo tam removet à dissensu objecti, quàm actus fidei divinæ. *Neg. ant. Probabis.* Simpliciter & necessario removet intellectum à dissensu objecti. Ergo summè removet. *R. neg. conseq.* Nam inter assensus naturales simpliciter & necessario removeantes intellectum à dissensu objecti, alii magis, alii minus removeant, pro majori vel minori evidentiā objecti. Item assensus supernaturalis evidens magis removet intellectum à dissensu objecti, quàm assensus naturalis evidens, quia assensus supernaturalis evidens, firmior est assensu naturali evidenti.

Denique aliud est simpliciter & necessario remove re intellectum à dissensu objecti, & aliud summè remove re; sicut aliud est amare necessariò, & aliud summè amare. Sicut ergo iustus amore proprio ordinato amat se ipsum necessariò, nec tamen se ipsum amat summè; ita intellectus per actum, quo evidenter cognoscit solem existere, simpliciter & necessario removetur à dissensu objecti, nec tamen summè removetur, quia per actum evidentem & necessarium removetur,

sed non per actum summè appetitivum: cum è contra summè removeatur per actum fidei divinæ, quàmvis non necessariò, quia removetur per actum objecti summè appetitivum, quàmvis non necessariò & evidentem, sed obcurum & liberum.

Dices 4. Actus, quo evidenter cognoscitur solem existere, excludit non solum formidinem actualem, sed etiam potentiam antecedentem formidandi. Ergo firmior est, quàm actus fidei divinæ quæ excludit solum formidinem actualem. *R. neg. conf.* Nam quàmvis fides divina non excludat potentiam antecedentem formidandi, quia est actus obscurus & liber, nihilominus longè magis excludit formidinem actualem, quàm actus quo evidenter cognoscitur solem existere, quia longè major est appetitivè; unde simpliciter longè firmior est: major enim firmitas attenditur potius secundum maiorem exclusionem formidinis actualis, quàm secundum exclusionem potentie formidandi.

Dices 5. Intellectus non potest dubitare de veritate actus, quo evidenter judicatur solem existere, & potest dubitare de veritate actus fidei, quo credit rem revelatam. Ergo, &c. *R. neg. 2. partem ant.* Cum enim intellectus per actum fidei virtualiter & exercitè affirmer rem creditam non posse aliter se habere, virtualiter quoque & exercitè affirmat ipsummet actum esse absolute & infallibilem. Unde intellectus de actu fidei, quandiu perseverat, non potest magis formidare ne sit falsus, quam formidare potest, ne res credita aliter se habeat, quàm creditur.

Obj. 3. Non potest intellectus per actum fidei firmius ex merito objecti assentiri veritati revelatæ propter revelationem divinam, quàm ipsi revelationi assentiatur propter motiva credibilitatis saltem collectivè sumpta. Sed actus, quo intellectus assentitur revelationi propter motiva credibilitatis etiam collectivè sumpta, non est firmior quovis assensu naturaliter evidenti: nam evidentiā motivorum credibilitatis etiam collectivè sumptorum non superat quàmvis aliam evidentiā naturalem. Ergo, &c.

R. neg. maj. Nam intellectus assentiens alicui mysterio propter revelationem divinam, potest & debet illi assentiri modò appetitivè proportionato infallibilitati revelationis divinæ, & consequenter potest & debet illi assentiri propter revelationem divinam cum longè majori firmitate, quàm cum assentitur ipsi revelationi divinæ propter motiva credibilitatis, etiam collectivè sumpta; quia infallibilitas revelationis divinæ, cum sit summa, longè superat infallibilitatem evidentiæ motivorum credibilitatis, etiam collectivè sumptorum, quæ evidentiā, ut rectè dicitur in objectione, non est major quavis evidentiā naturali, nec proinde infallibilior.

ARTICULUS II.

Utrum actus fidei divinæ pertineat ad intellectum.

RESPONSIO.

Actus fidei divinæ pertinet ad intellectum, & non ad voluntatem.

Prob. 1. ex Apostolo. Nam 1. Cor. c. 13. dicit: *Videmus nunc per speculum & in enigmate.* Et Hebr. c. 10. *Fide intelligimus aptata esse secula verbo Dei.* At videre & intelligere, intellectus est, non voluntatis. 2. Ex S. Augustino, lib. de præd. Sanct. c. 2. ubi sic fidem divinam describit: *Credere nihil aliud est, quàm cum assensione cogitare.* At intellectus cogitat, non voluntas. 3. Ratione, quia fides divina est actus, quo credens assentitur veritati revelatæ propter auctoritatem primæ veritatis revelantis. At assentiri & dissentire sunt actus intellectus, sicut amare & odisse sunt actus voluntatis. Ergo, &c.

Obj. In Scriptura fides divina tribuitur voluntati. Nam Rom. cap. 10. dicitur: *Corde creditur ad iustitiam.* Item in Scriptura fides divina opponitur diffidentie, quæ est actus voluntatis. Nam dicitur Rom. cap. 4.